

Óli Jacobsen

Jørgen Frantz Jacobsen:

CARL JOHAN KEMUR
AFTUR ÚR DANMARK

Í seinasta parti fór Carl Johan til Danmarkar at lesa til djóralækna. Men í 1914 eru stórtíðindi í Havn. Carl Johan er aftur komin!

Jørgen Frantz Jacobsen

8. partur

Við hövdu í fjør í fleiri umførum greinarøð við teirri frásøgn, sum kendi høvundurin, Jørgen Frantz Jacobsen, í 1922 skrivaði um systkinabarn sítt, Carl Johan Bech, sum gjørdist kendur djóralækni í Føroyum. Samstundis vóru frásagnir um Jørgen Frantz og Carl Johan, sum kanska ikki hava verið kendar frammanundan.

Nú koma teir seinastu triggir partarnir í hesi røð.

Stórtíðindi: Carl Johan aftur í Havn

En lys og støjende forårsaften i maj 1914 rygtedes det rundt om i Thorshavn at Carli var kommet tilbage. Der var nok en slags almindelig folkejubil, i hvert fald i visse kredse, hvor det føltes, som om det næsten var en elsket ung konge, der var vendt tilbage til sit folk. Carli kom ikke mange skridt i sin by uden at blive standset og hilst hjertelig velkommen – det var næsten, som da Agamemnom vendte hjem fra Troja til Theben. Carli var kommet tilbage.

Det første han gjorde næste dag, da velkomsthilsenerne var overstået, var at finde sit gevær frem, det, der havde stået indsmurt i to år. Han pudsede det og kiggede op gennem dobbeltløbets blanke tunneller, der hvidt skinnende ringede sig mod lyset og satte det i god orden. Og så gik han ud på en træ for at prøve det. Jeg var med. Det var på Pedda við Steinstrø, han løste sit første skud. Og således syntes alt at være som før inden de to Frederiksberg år.

En dag, kort efter, var jeg på seiðaberg med Carli ude i Sandegjerde, akkurat som det år, da vi havde været på Ejde. Først stod vi på Sandagerðisstein i nærheden af det sted hvor vi siden så ofte "kastede gabbe". Men der

Teir báðir, systkinabørnini, hugnaðu sær í Sandagerði. Her er hugni seinni í tíðini

Abbi Jørgen Frantz og Carl Johan, skómakarin Jørgen Frands, var ein ófóru teknari. Henda tekeningin er úr Vágsbotni í 1888.

fangede vi ingenting. "Husk det" sagde Carli, "når nu Skaalum [blådstjórin á Dimmalætting] kommer og interviewer os, at på Sandagerðisstein fik vi ingenting!"

Hvussu við Brynhild og Bergtóra?

Siden gik vi og så efter sil og ragede med stok ind under de store sten under fossen, just som i forsvunden tid. Og endelig, et sted mellem Arge og Sandegjerde, sad vi længe med vores traver (tráður). Det blev sent. Aftenen blev halvmørk og sivende af regn

og fossen susede fort. Vi var lidt våde og valne, da vi gik hjemad og fik trampet varme i fødderne. Da vi kom forbi højskolen spørger Carli: "Du Jørgen Frantz, du kender Brynhild og Bergtóra fra Kirkebø?" "Jo", dem huskede jeg. "Er det ikke to ualmindelig søde piger?" spørger han. Hvad jeg svarede, husker jeg ikke. Jeg fandt det vist smigrende at blive interviewet i den slags affærer.

Den sommer gik de to piger på højskolen. Da vi passerer Hvalbensporten ved Christineminde møder vi dem. Og det var første

gang efter sin hjemkomst at Carli så dem. Vi kom i samtale og Carli udfoldede det færøske, han havde lært i København. Samtalen var som unge menneskers – hvad de sagde, var ligegyldigt, men ingen af parternes øjne lagde mindste skjul på en naturlig og glad udforskende nysgerrighed, i hvertfald ikke pigernes. Det var øjensynligt et længe ønsket møde, et gensyn, der endelig fandt sted.

Nogen tid efter Carlis hjemkomst forlød det, at han var forelsket i en af døtrene fra Kirkebø. Det syntes jeg, var så ganske i orden – hvordan kunde det være anderledes? Men når Carli hørte tale om denne forlibelse, blev han vred. Naturligvis var der noget om det, tænkte man, netop fordi han blev vred.

Hvad der egentlig er sket, aner jeg ikke. Jeg var for lille til at deltage i det selskabelige liv, hvor tingene foregik. Historikeren i mig ved altså ingenting. Men romanforfatteren vil jo så inderlig gerne, at Carli har været hæftigt forelsket i Bergtóra – så kommer der det rette sving over hans skildring.

Hen mod Olaitiden forberedte man flittigt opførelsen af Holbergs "Den Stundesløse" og Rasmus Effersøes "Magnus", og Carli og Bergtóra spillede med. Således har den gamle klub, der sikkert har været vidne til så megen thorshavnsk lidenskab, også set denne passion – for nu at blive i romanbilledet. Måske har disse dag, i juli-august 1914, været vigtige i Carlis skæbne.

Heimsbardagin nærkast

Men medens således vor færøske drengehelt gik mod sit livs krise, stod den øvrige verden ikke stille. Søndagen før Olai melder telegraf, at Østrig-Ungarn har tilstillet Serbien et ultimatum, som sikkert vilde føre krig med sig og måske en stor europæisk

krig. Heimdal, der lå på reden, udsendte en gang midt om natten hæse, dyrisk brøl, for at kalde mandskabet, der festede i klubben, ombord, for skibet havde fået øjeblikkelig hjemkaldelsesordre. Der var stor uhyggestemning da dette krigsskib som et kampens rovdyr reagerede. Så var der virkelig fare på færde.

Mens man i Thorshavn morede sig uskyldigt, og mens en bleg sommernat Carli og Bergtóra har siddet og set over bådebyggeriet og Ålekjær, var det de handlede, telegraferede, udsendte noter, mobiliseringsordrer og dirrede i en spænding, som har været den mest skæbnesvangre, verden nogensinde har set, alle disse ledende mænd, grev Berchtold, Frans Joseph, Bethmann Holweg, Delcassé, Poincaré, Viviane, Lord Gray og Churchill.

En af disse på Færøerne dødsstille, i fossebruset slumrende nætter, var det at den engelske storflåde gik op gennem Kanalen med blændede lanterner som en milelang rad af brølende, alarmerede rovdyr, men røgen vildt vældende ud af skorstenenes gab og kanonerne truende løftet som tænder, tumlende gennem tåge og havsprøjt, over den grå Nordsø, og det var på samme tid, at tyskernes enorme krigsmaskineri begyndte at fungere, mens franskmændene i broget martialsk forvirring formede deres batailloner, og Rusland, det vældige vildt i øst, begyndte at røre på sig.

Hvad der videre skete med Carli og Bergtóra den sommer, der begyndte så smukt en lys aften i maj, drukner og overdøves aldeles i buldret og braget af verdenskrigen. Måske mødte han sin skæbne det år, men det blegner egentlig ganske ved siden af millioner af skæbners frygtelige sammenstød.